

MOŽNOSTI ŘEŠENÍ TVORBY A OCHRANY ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ V SEVEROČESKÉM REGIONU V ROCE 1992

Möglichkeiten zur Bildung und zum Schutz des Lebensraumes in der nordböhmischen Region im Jahre 1992

Der Artikel geht aus dem "Konzept der ökologischen Politik der SHD für das Jahr 1992" hervor, die absichtlich nicht die Teilprobleme des Lebensraumes auf den einzelnen Bergbauunternehmen der SHD behandelt, weil diese von den Arbeitsplätzen der Betriebsökologen bearbeitet werden. Das Problem befasst sich mit einem Problemkreis, der alle Schächte in erhöhtem Masse betrifft. Als wichtiges Gebiet der ökologischen Politik betrachtet man auch das Bestreben, das Begreifen des Förderprozesses und der Aufbereitung der Braunkohle in den Augen der Öffentlichkeit zu verändern, was sich in der Veränderung der Ansichten in dem Sinne niederschlagen soll, als dieser Prozess nicht das hauptsächlichste und überwiegende Element bei der Beschädigung des Lebensraumes im nordböhmischen Braunkohlenbecken ist. Das "Konzept" geht weiters von der Tatsache aus, daß der real denkende Teil der Bevölkerung der nordböhmischen Region, sich bestimmt ganz vergegenwärtigt, daß eine deutliche Verbesserung der Lebensbedingungen ein langwieriger, schmerzhafter Prozess sein wird, der durch eine erfolgreiche und schnelle Transformierung unserer Ökonomie in die Bedingungen der Marktwirtschaft, bedingt ist.

Possibilities of solving the formation and protection of environment in Northbohemian region in 1992

The article comes out from the "Conception of ecological politics of SHD for 1992", that doesn't solve intentionally the part problems of environment of single mine enterprises of SHD, because these are solved on the workplace of enterprise ecologists. The conception was directed to the problem circles, that relate to all mining enterprises in increased measure. As important sphere of ecological politics is considered also the effort about the change of comprehension of the process of exploitation and preparation of brown coal in the eye of publics, that would be reflected in the opinion change in the sense, that this process is not the main and prevailing element at the damage of environment in Northbohemian brown coal basin. "The conception" comes out further from the fact, that the real thinking part of inhabitants of Northbohemian region, quite certainly realizes that considerable improvement of environment will be the process lengthy and painful, that will be condi-

tioned by successful and quick transformation of our economics into the conditions of market economy.

Возможности решений создания и охраны жизненной среды в Северочешском регионе в 1992 г.

Автор статьи исходит из "Концепции экологической политики Северочешского бурогоугольного бассейна на 1992 г.", которая умышленно не решает частичные экологические проблемы на отдельных горных предприятиях бассейна, так как их решением занимаются рабочие места экологов отдельных предприятий. Концепция сосредоточивает внимание на сферн проблем, которые в увеличенной мере касаются всех горных предприятий.

Важной областью экологической политики считается также стремление внести изменения в понимание процесса добычи и обогащения бурого угля в глазах широкой общественности, что должно принести новое общественное мнение в том смысле, что процесс добычи и обогащения угля не представлял собой главный и преобладающий фактор повреждения жизненной среды в бассейне. "Концепция" исходит дальше из факта, что реально размышляющая часть населения Северочешского региона совсем непременно отдаёт себе отчет в том, что резкое улучшение жизненной среды будет очень затяжным и тяжелым процессом, условием выполнения которого будет успешная и быстрая трансформация нашей экономики на рыночную базу.

Možnosti řešení tvorby a ochrany životního prostředí v severočeském regionu v roce 1992

Článek vychází z "Konceptu ekologické politiky SHD pro rok 1992", která záměrně neřeší dílčí problémy životního prostředí na jednotlivých důlních podnicích SHD, neboť tyto jsou řešeny pracovišti podnikových ekologů. Koncept se zaměřila na okruhy problémů, které se ve zvýšené míře dotýkají všech těžebních podniků. Za důležitou oblast ekologické politiky je považována i snaha o změnu chápání procesu těžby a úpravy hnědého uhlí v očích veřejnosti, která by se měla odrazit ve změně názoru v tom smyslu, že tento proces není hlavním a převažujícím prvkem při poškozování životního prostředí v severočeské hnědouhelné pánvi. "Koncept" vychází dále ze skutečnosti, že reálně uvažující část obyvatelstva severočeského regionu si zcela jistě uvědomuje, že výrazné zlepšení životního prostředí bude proces zdoluhavý a bolestný, který bude podmíněn úspěšnou a rychlou transformací naší ekonomiky do podmínektržního hospodářství.

Autor článku předem upozorňuje čtenáře, že si v žádném případě nečiní nárok na jednoznačnost a kompletnost názoru na řešení životního prostředí v severočeském regionu - to přenechává odpovědnějším a fundovanějším odborníkům v této oblasti.

Autor chce pouze stručnou formou předat zvědavým čtenářům informace, se kterými má možnost se během své praxe na poli průmyslově-podnikové ekologie setkat.

V úvodu jistě nebude na škodu objasnit si některé z termínů, které se v následujících řádcích často vyskytují. Jedná se především o termíny "životní prostředí" a "ekologická politika".

Vymezením pojmu "životní prostředí" se vědci zabývají již od počátku šedesátých let. Při definování tohoto pojmu se shodli, že je třeba vyzvednout především dva základní aspekty, o které je nutné se opírat: vymezit všeobecný pojem životního prostředí a jeho obsah tak, aby byl použitelný z hlediska práva. Důležitost výše uvedeného vyplývá ze současné existence několika definic životního prostředí. Rovněž bylo nutné se zabývat otázkou, zda do pojmu "životní prostředí" je třeba zahrnout i mezilidské vztahy, nebo jde pouze jen o hmotnou realitu. Bylo zvažováno také to, zda je pracovní prostředí samostatnou složkou životního prostředí, protože je to součást pracovního práva.

Nemá smysl dále rozebírat názory vědců na definici pojmu "životní prostředí", uvedu pouze citaci UNESCO, která životní prostředí vymezuje následovně: "Životní prostředí je ta část světa, s níž je člověk ve vzájemném působení (interakci), tj. kterou používá, ovlivňuje a které se přizpůsobuje". Životní prostředí je proto třeba chápat jako dynamický celek, který se musí zkoumat jako komplexní systém z nejrůznějších hledisek. Na těchto výzkumech se podílí mnoho vědních oborů, především však ekologie (oikos dům, obydlí, prostředí, logos - věda, kterou lze nejstručněji definovat jako "vědu o životním prostředí").

Pojem "ekologická politika" je nový termín v naší společenské a vědeckotechnické praxi. Objevil se v souvislosti s institucionalizací péče o životní prostředí. V podstatě se jedná o zvážení ekologických hledisek a uplatňování ekologických principů při společenském a hospodářském rozvoji. Používá se také termínu ekologizace té které činnosti nebo odvětví společenského rozvoje. V oblasti duchovního rozvoje člověka a společnosti můžeme tuto snahu označit jako úsilí o ekologickou gramotnost, při které se zvyšuje uvědomění si důsledků jakékoli činnosti člověka na změnu kvality prostředí pro jiné lidi, ale i pro něj samotného.

Zákonem č. 173 z 19. prosince 1989 byl s účinností od 1. ledna 1990 zřízen nový ústřední orgán státní správy v České republice - ministerstvo životního prostředí.

Pro období roku 1990 si tehdy vytýčilo dva základní cíle:

- zpracovat komplexní a pravdivý rozbor dosavadního vývoje a současného stavu životního prostředí v České republice
- zpracovat návrh na jeho zlepšení a ozdravení.

První úkol byl splněn vydáním tzv. Modré knihy - Životní prostředí České republiky. Kniha poprvé zcela otevřeně a pravdivě dokumentuje postup naší 42leté hluboké ekologické krize a její výsledky. Zvláště typická pro Českou republiku je koncentrace negativních vlivů v rozsáhlých sídelně-průmyslových aglomeracích, především v Severočeské hnědouhelné pánvi.

Program ozdravení životního prostředí v České republice, tzv. Duhový program, byl vládou České republiky schválen v prosinci roku 1990. Program je základním východiskem pro řešení ochrany životního prostředí České republiky

a to zejména pro dvouleté parlamentní období. Základním předpokladem pro vyřešení nahromaděných problémů v ochraně životního prostředí je úspěch a tempo postupu ekonomické reformy.

Dalším základním předpokladem zlepšení životního prostředí je postupné utváření nového životního stylu, založeného na nové etice, úctě a odpovědnosti k životu a přírodě.

Významným nástrojem ekologické politiky by se měly stát regionální programy. Orientují se především na nejvíce postižené oblasti - v České republice je to pět oblastí a dvanáct měst.

Prioritní činnosti v ochraně životního prostředí jsou stanoveny takto:

- tvorba legislativy, která bude nástrojem uplatňování ekologické politiky státu vůči právnickým i fyzickým subjektům znečišťujícím životní prostředí
- ekonomika - vypracovat ekonomické nástroje, jejichž součástí bude i fond životního prostředí
- státní správa - založit systém, který musí účinně zabezpečit dodržování přijatých zákonů a dalších opatření
- informatika - vytvořit systém získání, zpracování a šíření informací všem zájemcům v úzké vazbě na utváření nového životního stylu
- projekty - vypracovat systém projektů k ochraně životního prostředí (včetně finanční a jiné zahraniční podpory).

Náklady na celkové zlepšení životního prostředí v České republice se odhadují zhruba na 400 mld. Kčs a 15 let. Důležité je získávání prostředků pro roky 1991 - 1992 ve výši cca 40 mld. Kčs, z toho pro severočeský region pro rok 1992 je zapotřebí cca 8 mld. Kčs.

V prvním čtvrtletí roku 1991 byla koncepce státní ekologické politiky, v souladu s usnesením federální vlády, rozpracována do státního programu péče o životní prostředí.

Tento státní program byl jako otevřený dokument přijat federální vládou 18. dubna 1991 - usnesením č. 229.

V prvním cyklu pro období 1991 - 1992 obsahuje 7 hlavních programů:

- A - Systém péče o životní prostředí
- B - Péče o složky životního prostředí
- C - Ekologizace výrobků, technologií, služeb a rozmístování činnosti v území
- D - Ekologická výchova, vzdělávání a osvěta a podpora dobrovolných ekologických aktivit
- E - Rozvoj poznání v oblasti ekologických problémů
- G - Mezinárodní ekologické programy a projekty

Na vydání státního programu péče o životní prostředí reagovaly také státní podniky SHD, které prostřednictvím materiálu, zpracovaného VÚHU v Mostě, Rekultivační výstavbou Most, Báňskými projekty Teplice a společným podnikem SHD Most se ucházejí o možnost být řešitelským pracovištěm pro některé úkoly, které se zabývají řešením životního prostředí v severočeském regionu. Společný materiál byl adresován příslušným centrálním úřadům a premiérovi vlády ČR p. Pithartovi. Přes několikrát projednávání na různých úrovních Českého ministerstva pro životní prostředí a FV-ŽP ČSFR dosud SHD neobdrželo odpověď na své snahy vedoucí ke zlepšování životního prostředí v regionu.

Zde je namístě uvést alespoň základní údaje, týkající se znečišťování životního prostředí v severočeském regionu, v porovnání s ostatními oblastmi České republiky. Jsou to čísla varující, čísla, která nám v plné nahotě ukazují, že dosažení výraznějšího zlepšení stavu životního prostředí v našem regionu není a nebude snadným úkolem.

Na základě konzultací pracovníků SHD s Institutem hygieny a epidemiologie

v Praze bylo v roce 1990 dohodnuto, že budou z hlediska znečištění ovzduší porovnány pánevní okresy severočeského regionu s relativně nezatíženými referenčními oblastmi České republiky. Výběr referenčních oblastí byl proveden tak, aby se jednalo o místa se zhruba stejnou nadmořskou výškou, sociálním rozložením obyvatel apod.

<u>Pánevní okresy</u>	<u>Referenční města</u>
Ústí nad Labem	Olomouc
Teplice	Zlín
Chomutov	Pardubice
Most	Kolín

Výsledky měření byly čerpány z víceletého přehledu inverzní situace ČR dle měřících stanic hygienické služby. Jako vypovídající je porovnáván pouze parametr - index znečištění ovzduší /IZO/.

Bylo zjištěno, že :

- ovzduší pánevních okresů lze považovat za silně znečištěné /IZO > 200/
- v porovnání s referenčními místy se jedná až o 10-ti násobek většího znečištění ovzduší
- na katastrofálním stavu ovzduší se jednoznačně v inverzních stavech podílí vliv "velké energetiky", lokální zdroje a špatné rozptylové podmínky v regionu. Emisní vydatnost do ovzduší je dokumentována dále na přílohách 1, 2, 3.

Obdobná situace existuje i na úseku znečišťování vodních toků. Největší řeka, která protéká severočeským regionem, řeka Labe, vykazuje následující hodnoty v hraničním profilu Labe - Hřensko (jedná se o roční odtokové hodnoty):

- až 100 000 t BSK₅ (biologická spotřeba kyslíku, která charakterizuje přítomnost znečišťujících organických látek)
 - 360 000 t nerozpuštěných látek (výrazně přispívá SHD)
 - 150 000 t dusíku
 - 3000 t fosforu
 - 4 t rtuti
- a další škodlivé látky.

Severočeský hnědouhelný revír dále do Labe vypouští prostřednictvím řeky Bíliny a Ohře cca 30 000 t síranů ročně, které bude nutné z nevypouštěných důlních vod odstranit. Na tomto úkolu pracuje v současné době v SHD celá řada odborníků ve spolupráci s výzkumnými a vývojovými pracovišti v ČSFR i v zahraničí.

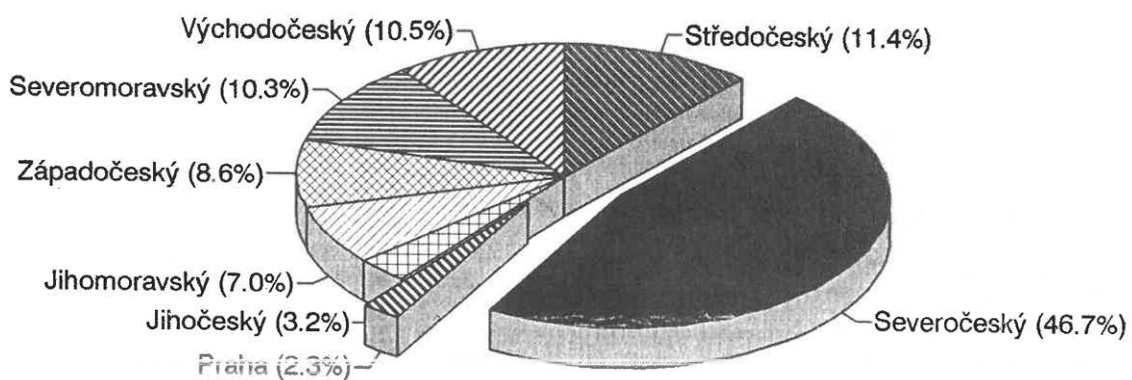
Severočeský hnědouhelný revír se aktivně zapojuje do "Projektu Labe", který má vnitrostátní působnost. Komplexně pojatý projekt ochrany navrhuje všechny aspekty znečišťování povrchových a podzemních vod - cílem je zlepšení kvality vody v Labi.

V období do roku 1989 byla v ČSFR zcela opomíjena oblast odpadového hospodářství. Při jejím řešení stojíme tedy nyní na úplném začátku, přestože FS přijalo zákon o odpadech, který vstoupil v platnost 1. srpna 1991.

Mnohé podnikatelské subjekty vidí dnes v oblasti odpadů pouze jakéhosi prostředníka k rychlému zbohatnutí. Odborníci si však uvědomují, že komplexní a ekotoxikologicky zabezpečené odpadové hospodářství (separace odpadu, ukládání nebo spalování odpadu, využití skládkového bioplynu, kompostování apod.) si vyžaduje v první řadě velké investiční prostředky a uvážené a promyšlené přesvědčování veřejnosti o prospěšnosti zamýšlených staveb. Teprve potom může následovat jejich realizace i s předpokládanými zisky.

Poměr absolutních emisí v ČR - rok 1990 rozdělení dle krajů - vyjádřeno v %

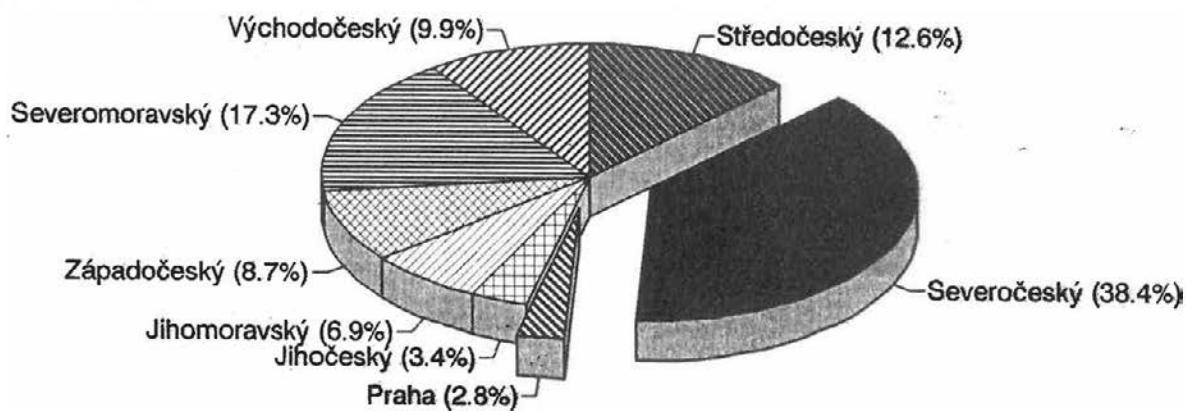
oxid siřičitý



Příloha 1

Poměr absolutních emisí v ČR - rok 1990
rozdělení dle krajů - vyjádřeno v %

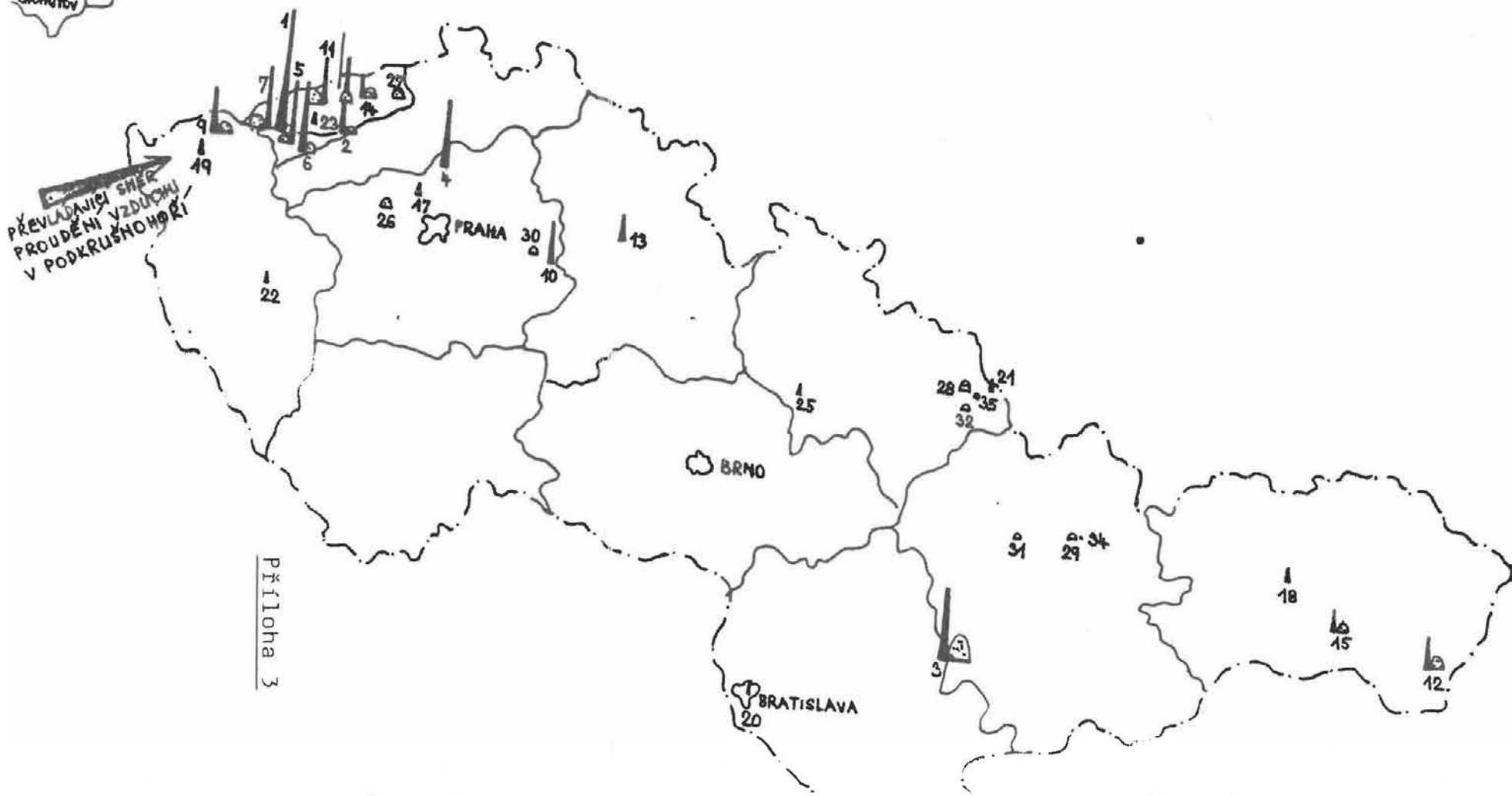
oxidy dusíku



Příloha 2

EMISNÍ SITUACE V SEVEROČESKÉM REGIONU

PÁNEVNÍ OKRESY 498 000
OBÝVATEL



Příloha 3

Rozmístění největších zdrojů emisí SO₂ a tuhých emisí v ČSFR
25 největších zdrojů emisí SO₂ a tuhých emisí v ČSSR r. 1987

		SO ₂ t/rok	tuhé emise t/rok	NO _x t/rok
1	El. Prunéřov II	202 000	10 700	55 489
2	El. Počerady	123 500	13 912	63 749
3	El. Nováky	123 225	55 871	34 831
4	El. Mělník	114 500		53 377
5	El. Tušimice I	102 300	11 300	32 663
6	El. Tušimice II	97 600	9 319	27 655
7	El. Prunéřov I	93 500	24 300	26 405
8	CHZ Litvínov	93 478	17 207	28 545
9	El. Tisová	89 700	23 800	27 381
10	El. Chvaletice	74 400	7 910	27 143
11	El. Komořany	69 300	43 300	15 129
12	El. Vojany	56 419	32 483	24 149
13	El. Opatovice	45 000		15 929
14	El. Ledvice	37 100	14 500	
15	VSŽ Košice	36 126	21 023	20 442
16	El. Hodonín	31 300	14 500	13 269
17	Kaučuk Kralupy	26 014		7 786
18	KH Krompachy	25 761		
19	PK Vřesová	22 686		12 673
20	Slovnaft Brat.	21 888		
21	El. Dětmarovice	20 300		11 286
22	Škoda Plzeň	16 577	15 663	6 351
23	VTŽ Chomutov	16 030		
24	Tepl. Otrokovice	14 911		
25	OKE Olomouc	14 280		
26	SONP Kladno		24 198	6 742
27	Tepl. Trmice		23 530	
28	NHKG Ostrava		18 900	
29	CEPA Ružomberok		11 613	
30	Tepl. Kolín		11 466	
31	Tepl. Martin		11 032	
32	El. 1 KV Ostrava		10 100	
33	SVIT Gottwaldov		8 174	
34	SRZ Ružomberok		6 773	

Hlavní směry vedoucí ke zlepšení životního prostředí v severočes-
kém regionu - úloha SHD

Subjekty a aktivity zabývající se řešením zlepšení životního prostředí v regionu vycházejí z usnesení vlády ČR č. 287/1990 - soubor opatření k ozdravení životního prostředí severočeského regionu a jeho aktualizace, provedené v usnesení vlády ČR ze dne 15. května 1991 č. 166, ve kterém jsou uvedeny hlavní směry vedoucí ke zlepšení životního prostředí.

Z těchto dokumentů vychází i návrh koncepce ekologické politiky SHD na rok 1992.

Hlavními směry v oblasti celorevírní ekologické politiky by měly být pře-

devším tyto činnosti:

- a) jednotný výklad nově přijatých zákonů v oblasti TOŽP v SHR a jejich aplikace vůči orgánům státní správy a samosprávy a státním kontrolním orgánům. Jednotný výklad těchto zákonů by se měl promítnout nejenom na úseku správního práva, ale i při technických a organizačních řešeních vzniklých problémů.
- b) jednotná koncepce a realizace odpadového hospodářství v SHR v návaznosti na podnikatelské záměry jednotlivých státních podniků v SHR (ale i mimo revír) na tomto úseku.
- c) dořešení problematiky desulfatace důlních vod v souladu s požadavky zákona a ekonomickými možnostmi těžebních podniků SHR.
- d) výchovně-vzdělávací procesy na úseku tvorby a ochrany životního prostředí v návaznosti na již započaté akce v roce 1991, především v rámci revírního školicího střediska a spolupráce s ÚJEP - fakulta životního prostředí v Ústí nad Labem.
- e) propagace a prezentace výsledků ekologizace procesů těžby a úpravy hnědého uhlí v SHR.
- f) provoz měření imisí plynů, prachu a hluku v lomech a na hranicích PHO lomů dle rozhodnutí krajského hygienika v Ústí nad Labem ze dne 30. 11. 1990, v závislosti na vyhodnocení měření v roce 1991.

Z výše uvedených bodů je patrné, a potvrdily to i uzavřené HS mezi jednotlivými státními podniky SHR a s. p. VÚHU Most, že existují v oblasti TOŽP úkoly, které je racionální a ekonomicky výhodné řešit koordinovaně v rámci celého revíru. Takto získané výstupy by měly nejenom severočeskému regionu, ale i celé republice dokázat, že při důsledně prosazované ekologizaci těžby a úpravy uhlí, včetně jeho následného využití, má a především bude mít hnědé uhlí uplatnění nejenom jako palivo, ale i jako surovinová základna pro celou řadu dalších zpracovatelských odvětví.

Ze zákonů, které byly přijaty na ochranu životního prostředí, a které je nutno aplikovat na podmínky SHD, lze uvést následující:

- a) zákon FS-ČSSR č. 309/1991 Sb. o ochraně před znečišťujícími látkami (zákon o ovzduší)
- b) zákon ČNR č. 389/1991 Sb. o státní správě ochrany ovzduší a poplatcích za jeho znečišťování
- c) vyhláška FV-ŽP ČSFR
- d) zákon FS-ČSFR č. 238/1991 Sb. o odpadech
- e) zákon ČNR č. 311/1991 Sb. o státní správě v odpadovém hospodářství
- f) opatření FV-ŽP ČSFR, kterým se vyhláší kategorizace a katalog odpadů
- g) vyhláška MŽP-ČR č. 401/1991 o programech odpadového hospodářství
- h) novelizace zákona o vodách a nařízení vlády ČSSR č. 35/1979 a jeho doplňků a úprav dle vl. nař. č. 91/1988 a nař. vl. č. 26/1975 - schválené znění z 30. 12. 1991 dosud v SHR není známo.

Aplikace těchto zákonů na podmínky provozů a závodů SHR je předmětem uzavřených HS mezi státními podniky a VÚHU Most.

Na tomto místě jsou proto zmíněny pouze základní okruhy problémů:

Ovzduší

- kategorizace zdrojů znečišťování ovzduší
- mobilní zdroje znečišťování ovzduší v oblastech vyžadujících zvláštní ochranu ovzduší
- poplatky za znečišťování ovzduší (jednotné pro úpravny a drtírny uhlí, záparry a ohně, lokální kotelny)
- návrhy na měření emisí způsobem odpovídajícím zákonu

Odpady

- kategorizace odpadů v rámci SHR

- zpracování vzorového programu odpadového hospodářství
- poplatky za ukládání odpadů
- povolení k podnikatelské činnosti v oblasti odpadů.

Vodní hospodářství

- zde je důležité zjistit zda došlo ke změně v kategorizaci důlních vod z vod "zvláštních" do vod "odpadních". Pokud by tomu tak bylo, vyvstala by zde nutnost technického řešení u některých vypouštěných škodlivin a urychleného nasazení technologií na desulfataci důlních vod.

Souhrnně lze tedy konstatovat, že nově přijaté zákony na ochranu životního prostředí mají své konkrétní dopady na hospodářskou činnost státních podniků v SHR. Nejvýznamnější se tato skutečnost projeví v oblasti odpadového hospodářství.

Návrh "Koncepce ekologické politiky SHD na rok 1992" byl v lednu 1992 projednán v technické a ekologické radě představenstva SHD a v únoru 1992 bude projednán v představenstvu SHD. Zcela samostatnou kapitolou "Koncepce ekologické politiky SHD na rok 1992" jsou podnikatelské náměty v ekologické oblasti.

Jak již bylo řečeno, převážná většina problémů těžebních podniků SHR v oblasti legislativní a technické včetně měření, je v oblasti ŽP řešena samostatnými HS mezi státními podniky a VÚHU Most. Nemá tedy smysl je zde, byť informativně, uvádět. Smyslem těchto podnikatelských námětů je na jedné straně prohloubení péče o životní prostředí tak, aby bylo, pokud možno, dosaženo určitého zlomu v náhledu veřejnosti na těžbu hnědého uhlí s jejími komplexními dopady na subsystémy ŽP, a na straně druhé poukázat na možnosti podnikatelských aktivit na úseku ŽP, které již v současné době vykazují na konkrétních případech pozitivní ekonomické přínosy. O některých z nich se v tomto příspěvku velmi stručně zmíním.

Na úseku ochrany ovzduší navrhujeme ve spolupráci s akreditovanou laboratorí na měření emisí, nabízet komplexní služby pro zpracovatele tuhých paliv v ČSFR na odborné měření emisí a imisí. Tuto službu nabízet po dohodě s těžebními podniky přednostně pro odběratele jejich uhlí, příp. proměřovat emise a imise u konkurenčních dodávek paliv od dodavatelů mimo SHR.

V návaznosti na realizované měření nabízet technická řešení pro dosažení emisních limitů zdrojů znečišťování ovzduší v souladu s prováděcími předpisy na ochranu ovzduší.

Jako nejvhodnější pro uplatnění širokých podnikatelských aktivit je oblast odpadového hospodářství.

Na rozdíl od mnoha jiných hospodářských subjektů, které začínají nebo chtějí začít podnikat v tomto oboru, mají těžební podniky SHR tři podmínky splněny předem:

- a) vlastní prostory vhodné pro budování komplexního řešení odpadového hospodářství a to v návaznosti na potřebnou infrastrukturu (dopravní síť, el. rozvody, voda atd.)
- b) vytypované prostory jsou již ve většině případů hydrogeologicky a stabilitně zmapovány, stačí pouze upřesnit speciální podklady
- c) těžební podniky jsou schopny z vlastních prostředků financovat stavbu na řešení odpadů, popř. získat úvěr na financování I. etapy výstavby. Následné etapy jsou financovány ze zisků provozu I. etapy - platí to především u skládkového hospodářství.

Těžební podniky SHR takto mohou získat celou řadu výhod, např.:

- využití opuštěných důlních prostor před jejich definitivní rekultivací. Část získaných finančních prostředků může být použita na peněžní krytí rekultivačních prací
- získání nových pracovních míst, částečné řešení otázek zaměstnanosti v reví-

ru

- pozitivnější přístupy veřejnosti ve vztahu k těžbě a úpravě hnědého uhlí
- získání a následné využití druhotných surovin (v některých případech)
- značné zisky (v současné době v daných makroekonomických podmínkách činí čistý vypočtený zisk u TKO cca 150 - 200 Kčs.m⁻³; město Most a Litvínov ročně produkuje cca 60 000 - 80 000 m³ TKO).

Po konzultacích s odborníky státní správy a využití zkušeností pracovníků bývalého ORE SHD a některých pracovníků z podnikových ekologických útvarů, získaných převážně v zahraničí, by bylo vhodné doporučit představenstvu SHD interně koordinovat činnost SHD ve vztahu k odpadovému hospodářství a vystupovat jednotně k centrálním, regionálním a místním orgánům státní správy a samosprávy tak, jak je to zcela běžné v zahraničí.

K zajištění úkolů na úseku odpadového hospodářství by bylo vhodné sestavit skupinu odborníků z revíru, ale i mimo něj, která by měla za úkol zpracovat konkrétní technicko-ekonomické podklady odpadového hospodářství SHR v návaznosti na potřeby severočeské hnědouhelné pánve. Jednalo by se o formu studie s příslušnými mapovými podklady. Návrh by měl akceptovat současnou a budoucí "poptávku na trhu" v oblasti odpadového hospodářství.

Další speciální činností, která zajišťuje podnikatelskému subjektu při optimálním rozpracování podnikatelského námětu rychlou návratnost vložených prostředků je dekontaminace půdních materiálů pomocí biodegradačních metod.

V ČR se touto činností profesionálně zabývají především firmy EKOL, a. s., AREA, spol. s r. o., APV - spol. s r. o. (dceřinná společnost německé firmy UMWELTSCHUTZ NORD). V roce 1992 budou vypisovány FV-ŽP a MŽP ČR konkursní řízení pro výběr firem, které budou zabezpečovat dekontaminaci území po armádě SSSR.

V důlních podnicích by bylo možné využít pro uvedenou činnost celou řadu ploch a zařízení.

Neméně důležitým článkem při řešení tvorby a ochrany životního prostředí je i ekologická výchova a propagace výsledků dosažených při ekologizaci těžby a úpravy hnědého uhlí. I těmto záležitostem je v návrhu "Koncepte ekologické politiky SHD na rok 1992" věnována patřičná pozornost.

V návrhu "Koncepte ekologické politiky SHD v roce 1992" nejsou záměrně diskutovány dílčí způsoby řešení problematiky životního prostředí v jednotlivých důlních podnicích SHD, protože jsou řešeny pracovišti podnikových ekologů.

Soustředili jsme se pouze na ty okruhy problémů, které se ve zvýšené míře dotýkají všech těžebních podniků a jejichž vyřešení by mělo ušetřit čas podnikovým ekologům, a v některých případech i přinést pozitivní ekonomické výsledky.

Neméně důležitým faktorem by měla být snaha o změnu chápání procesu těžby a úpravy hnědého uhlí v očích veřejnosti v tom smyslu, že tento proces není tím hlavním a převažujícím prvkem při poškozování životního prostředí v SHP.

Uvažujeme-li o systému, který nám umožní výrazně vylepšit životní prostředí v regionu, nemůžeme vynechat i takové disciplíny, jako jsou:

- opatření v péči o lesy a zemědělský půdní fond,
- výchovný a vzdělávací proces,
- kompenzační opatření obyvatelům severočeské hnědouhelné pánve.

Co říci závěrem. Snad jen to, že pouze snilkové nebo populisté (často političtí) se mohou domnívat, že dojde k výraznému zlepšení životního prostředí v severočeském regionu v nejbližších letech.

Reálně uvažující část obyvatelstva si zcela jistě uvědomuje, že se jedná o proces zdoluhavý a bolestný, který je podmíněn úspěšnou a rychlou transformací naší ekonomiky do podmínek tržního hospodářství.